

İNGİLTERE’DE YAŞAYAN KIBRISLI TÜRKLERİN KÜLTÜREL BELLEKLERİNİ KORUMA VE AKTARIM BAĞLAMLARI¹

Gönül (GÖKDEMİR) REYHANOĞLU

Mustafa Kemal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Böl., gonulgokdemir@gmail.com

Özet

Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs’taki siyasi ve ekonomik nedenlere farklı dönemlerde İngiltere’ye göç etmişlerdir. Türkçe konuşan ve Müslüman olan Kıbrıslı Türklerde, din, dil, milliyet ve kültürel yapı olarak kendisinden farklı ve baskın olan bir kültür içerisinde azınlık bir etnik topluluk olması nedeniyle, kültürel belleğe dolayısıyla inanca, kültüre ve kimliğe ait unsurlarını kaybedip kendilerini vatanında hissedememe ve gelecek kuşakları yetiştirememeye kaygıları oluşmuştur. Bu kaygılarla, kültürel belleklerini koruyabilecekleri, kendilerini vatandaymış gibi hissedebilecekleri, iletişim kurabilecekleri bir zemin hazırlayabilmek için; ana kültürü hatırlatan mekânlar oluşturmaya çalışarak, anavatanından birileriyle (Kıbrıs) evlenerek, söz ve davranış şekilleriyle, varlıklarını sürdürmeye ve baskın kültüre varlıklarını kabul ettirmeye çalışmışlardır. Bu çalışma Kıbrıslı Türklerin kişisel ve kültürel belleklerini koruyup aktarma, ana vatanlarıyla bağ kurma, baskın kültüre kendi kimliklerini kabul ettirme çabalarının; nasıl ve ne şekilde olduğunu incelemektedir. Çalışma çok fazla üzerinde durulmamış bir konu olması, farklı bağlamdaki sorunlara çözüm önerisi olarak kullanılabilmesi bağlamında önem arz etmektedir. İngiltere’de yaşayan, sayıları 100-150 bin civarı olduğu varsayılan Kıbrıslı Türk vardır. Araştırmamızın sistematigi, Kıbrıslı Türklerin İngiltere’ye ilk göçleri olarak kabul ettiğimiz 1950 yılından, 2000 yılına kadar olan süreci kapsamaktadır. Çalışma evreni olarak Türklerin yoğun yaşadığı yer, Londra alınmıştır. Çalışmanın bulguları kartopu yöntemiyle görüşme ve alanda gözlem yapma tekniğiyle elde edilmiştir. Çalışmada, performans ve işlevsel teorilerin yöntemlerinden faydalanılarak sosyo-kültürel yapı analizi yapılmıştır.

Arahtar Kelimeler: Kıbrıslı Türkler, Kültürel Bellek, Göç, Aktarım Bağlamı, Yabancılaşma.

CONTEXTS FOR PROTECTING AND TRANSMITTING CULTURAL RECOLLECTION OF TURKISH CYPRIOTS WHO LIVE IN ENGLAND

Abstract

Turkish Cypriots migrated to England in different time phases due to political and economic reasons. Turkish speaking Muslim Cypriots, who have experienced the feeling of alienation because of living as an ethnic group in a different as well as dominant culture, have felt anxieties for not being able to bring up the young generations because of losing their cultural recollection, and so their religious, cultural and identical elements. With these anxieties, they tried to persist in their existence and make themselves accepted by the dominant culture through their attitudes regarded with their culture, or by marrying people from their homeland and designing places that reminds the native culture, so that they could create a context for protecting their cultural recollection, communication, and the feeling of being home. This study examines Turkish Cypriots’ attempts to establish a bond with their homeland; to protect their personal as well as cultural identities, and to make their identities accepted by the dominant culture. The study, which concerns a subject not much considered before, is important in the way it provides a proposal for a solution to problems in different contexts. It is assumed that there are around 100-150,000 Turkish Cypriots who live in England. This research’s systematic consists of the period from 1950, which is considered to be the period of the first migrations, till 2000. Target population is London for being the location which most of the Cypriots are living in. Findings of the research are obtained through the snowball sampling as well as observation technique. Thus, a socio-cultural constructive analysis has been made by using the theory of performance and functional theory.

Keywords: Turkish Cypriots, Cultural Recollection, Migration, Transmission, Alienation.

¹ 5-7 Eylül 2013 tarihinde Ankara’da, Kültür Araştırmaları Derneği ve Bilkent Üniversitesinin düzenlediği Kültür ve Bellek başlıklı Uluslararası Sempozyumda sunulmuş bildirinin aynı başlıklı genişletilmiş makalesidir.

Giriş

Kıbrıslı Türkler, ilk yıllarda özellikle Kıbrıs'taki siyasi (Zeki, 1971: 112; Türkay, 1998) daha sonraki yıllarda da ekonomik nedenlerle (Güney, 2000) İngiltere'ye göç etmişlerdir. İngiltere'de kesin olmamakla beraber, 100-150 bin civarı oldukları (Beyoğlu, 2000; Gençsoy, 2000; İsmail, 1998: 10-11) belirtilmektedir.

İngiltere'ye göç eden Kıbrıslı Türklerden² ilk gidenler grubunu oluşturan birinci kuşak³, gittiği yıllardan itibaren, çeşitli kaygılarla, kendi bağımsız ve ayırt edici hayat biçimlerini yani kültürünü geliştirme (Gülfidan, 1991: 208) ve koruma çabası içine girmişlerdir. Bulunduğu şartlar içinde Kıbrıslı Türkler, hem kendi devamlılıkları hem de gelecek kuşaklar için gerek iş, gerekse sosyal hayat bağlamında, birlik ve beraberlik içinde olacakları ve kültürü, kimliği koruyabilecekleri, kültürel belleği aktararak kültürel süreci devam ettirebilecekleri, bir grup/topluluk⁴ olabilecekleri bir zemin hazırlamaya çalışmıştır. Ana kültürü hatırlatan mekanlar oluşturmaya, alıştıkları beslenme şekliyle beslenmeye çalışarak, farklı bağlamlarda bir araya gelerek, siyasi platformda seslerini duyurabilecekleri eylemler gerçekleştirerek, basın ve yayın organları kurarak, anavatandan (Kıbrıs) evlenmeler yaparak, dil okulları açıp dili aktif kılmaya, gelecek nesilleri eğitmeye, gelenek ve görenekleri yaşatmaya çalışarak, sözlü aktarım ve davranış şekilleriyle varlıklarını sürdürmeye ve baskın kültüre (İngiliz) varlıklarını kabul ettirmeye çalışmışlardır. Bu çaba sistemli ve bilinçli bir şekilde değil, onların yukarıda sözünü ettiğimiz değişik kaygılarını giderme ve çeşitli ihtiyaçlarına cevap verme çabasıyla meydana gelmiş, bir zemin oluşturma ve çözüm üretimi süreciyle sonuçlanmıştır.

Kıbrıslı Türkler, İngiltere'ye ulaştıkları andan itibaren, içinde yaşanılan dili, dini, kültürü dolayısıyla sembolleri farklı diğer grupları görür görmez, üzerinde düşünmeden/kendiliğinden, kendilerini diğerlerinden ayıran ya da kendileri yapan kimliğe ait simgesel⁵ sınırları çizmeye başlamışlardır. Kimlik olgusu insanın almış olduğu kültürle doğrudan ilişkilidir. Kıbrıs'ta yaşadıkları dönemde, Rumlarla oluşturdukları simgesel sınırları, İngiltere'de farklı etnik gruplar içerisinde, yeniden kurgulamak ihtiyacı söz konusu olmuştur. Yavaş yavaş bir topluluk olma, bir arada olma, bir varlık olma ve aktarım zemini hazırlama davranışları gösterilmeye başlanmıştır. Genel olarak öncelikle 'Türk', ardından 'Kıbrıslı Türk' (Ali F., 2000; Ali M., 2000); 'Müslüman Türk' (Güney, 2000), 'adalı Türk' kimliğiyle kendilerini tanıtmaktadırlar. Birinci ve ikinci kuşağın neredeyse tamamının, kendisini 'Kıbrıslı

² Kıbrıslı Türkler İngiltere'ye 1939, 1950, 1960 ve 1974'lü yıllarda yoğun olarak gitmişler, sonraki yıllardaki göçler ise zaman zaman daha küçük gruplar halinde olmuştur (Sonyel, 1998: 10).

³ 1950'den 1974'e kadar olan yıllarda ilk giden 12 yaş üzerindeki gençleri ve evli aileleri birinci kuşak, birinci kuşağın 12 yaşından küçük gelen çocuklarını ve orada doğup büyüyen çocuklarını ikinci kuşak ve ikinci kuşağın çocuklarını da üçüncü kuşak olarak değerlendirdik.

⁴ Cohen (1999: 8) 'topluluk'un sözcük anlamı değil, kullanımı üzerinde durulmasını önerir. 'Topluluk' sözcüğün kullanımının makul bir yorumu olarak da, birbiriyle bağıntılı iki öneriyi ima eder gibi görünür: Bir insan grubunun üyelerinin, birbiriyle ortak bir şeyleri olduğunu ve bu ortak şeylerin onları öbür varsayımsal grupların üyelerinden (Rumlar, İngilizler vb.) önemli sayılabilecek derecede ayırdığıdır. Böylece "topluluk"un benzerlik ve farklılığı eş anlamlı olarak ima eder gibi görüldüğünü ifade eder.

⁵ Cohen'in (1999: 11-12) ifadesiyle simgeler o topluluğun onlara yükledikleri anlamlardır.

Türk’ kimliğiyle tanıtması da (Hasan H., 2000; Salih S., 2000; Özulu M., 2000) bu durumu netleştirmektedir. Dolayısıyla Türk olmak, Kıbrıslı Türk ve Müslüman olmak: ‘Kültürü, geleneği, göreneği, inancı farklı olmak demek’ şeklinde ilk oluşturulan simgesel sınırlar olmuştur. Bunun yanında görsel olarak da yaşlı kadınların başörtüsü/yemeni takması, mezarlık ziyareti, cenaze ve mevlitlerde kadınların başörtüsü kullanması, yaşlı erkek ve kadınların giyim tarzları, halk dansları gösterisi ve yarışmalarında geleneksel Kıbrıs kıyafetlerinin giyilmesi, yaşlıların işlemeli tahta baston kullanması vb. (Gökdemir, 2000) kültürel belleğin taşıyıcıları aynı zamanda simgesel sınırlarıdır. Yazısız kültürlerde kültürel bellek sadece metinlere dayanmaz. Metinlerin dışında, kullanılan tüm bu materyaller de grubun kendini canlandırmasının ve kendine güveninin arttırmasının törensel biçimlerine dahil olurlar (Assmann, 2001: 62). Boyunlarına oldukça büyük ay yıldız, Kıbrıs resmi, dua ya da Allah’ın isminin yazıldığı kolyelerin takılması, nazarlık takılması, çocuklara maşallah takılması, Türk takımı logolu kıyafetlerin giyilmesi vb. (Gökdemir, 2000) kültürel kimliğin simgelerini temsil eden unsurlardır.

Kendi kimliklerini ortaya koyduktan sonra da, kendileri için çizdikleri simgesel sınırları öteki olan yabancılar (İngiliz, Rum) için de simgesel tersine çevirme yapmışlardır: Türk olmayan, Müslüman olmayan, Kıbrıslı olmayan, kültürü geleneği göreneği, inancı farklı vb. Bu simgesel ters çevirme, Cohen’in (1999: 63) ifadesiyle, karşıtlık oluşturmayı, aynı zamanda olumsuzlama duygusunu da içerir: Kendi gibi olmayan, kendi gibi inanmayan, kendi gibi davranmamasında dolayı doğru ya da meşru olmayan vb. Bu durumda, bir grup, bir birlik olabilmek için de bu sınırların içinde kalmak, ‘tıpkı onlar gibi davranmak’ (Göka, 2006: 39), diğerleri gibi olmamak, inanmamak gerekmektedir. Diğerleri gibi davrananları da yadırgamak, ayıplamak, beğenmemek, topluluk, grup dışına itmek şeklinde davranış geliştirmektedir. Kıbrıslı Türklerin diğer topluluklarla ve özellikle Rumlarla ‘Rumca konuşan’, ‘Hristiyan olan’, ‘domuz eti yiyen’, ‘gelenekleri farklı’, ‘sünnet olmayan’, ‘Türkleri sevmeyen’, ‘onları ülkelerinden eden’ vb. şeklinde tanımlanması ve ‘ilişkilerinin iş ilişkisinden öteye gitmediğinin’ ifade edilmesi, ‘aralarında evliliklerin olmadığı’ belirtilmesi (varsa da saklanması) çizilen sınırlara örneklerdir (Gökdemir, 2001). Yine asıl büyük grubu oluşturan İngilizleri de, ‘İngilizce konuşan’, ‘Hristiyan’, ‘bencil’, ‘komşuluk ilişkilerinde soğuk’, ‘domuz eti yiyen’, ‘boynuna haç takan’, ‘pupa giden’, ‘düğün ve cenazeleri farklı’, ‘sünnet olmayan’, ‘kazandığını o gün harcayan’, ‘marketten yiyecekleri sayı ile alan’, ‘mutfak kültürü çok zayıf’, ‘kızları rahat’ vb. şeklinde tanımlayarak simgesel zıtlık sınırları oluşturmuşlardır. Bu sınırlar aynı zamanda bir olumsuzlama içermekle birlikte, onların yaptıklarını yapmak, inandıkları şekilde inanmak, çocukların onlarla özellikle ileriye dönük arkadaşlıklar kurmaları ve evlilik yapmalarını doğru kabul edilmeyerek, bu davranışlar onaylanmayarak, bir olumsuzlama davranışını gösterilmektedir.

Kıbrıslı Türkler hem kendi kimliklerini tanımladıkları hem de İngiliz ve Rumlarla zıtlık oluşturarak belirledikleri simgesel sınırlar içerisinde kalarak birbirine benzemeye, grubun üyesi olmaya çalışmışlardır. En güçlü sosyal normlardan olan ‘duyarlarsa ne derler’, ‘aman kimse laf söylemesin’, ‘duyarlarsa ayıplarlar’ (Halil S.,

2000) çekinceleri birçok insanın davranışını kontrol ederek, meraklı bir toplum yapısına sahip, kişisel ve yorum katılmış haberleri seven Kıbrıslı Türkler için gizli ve karşı işlev⁶ yüklenerek kontrol mekanizması oluşturmuştur. Kişiler onay kazanmak, meşrulaşmak, grup dışına çıkmamak (Connerton, 1999: 58) için simgesel sınırların dışına çıkmamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, birisi toplum anlayışına aykırı bir davranış sergilediği zaman, bu kısa sürede halk arasında duyulmaktadır. Kıbrıslı Türklerin sergilemiş olduğu bu davranış özellikle küçük ve birbiriyle ilişkileri kuvvetli toplumlara özgü bir davranış kalıbıdır.

Kıbrıslı Türkler, kim olduklarını, onları kendi yapan, bir grup yapan değerlerini dolayısıyla simgesel sınırlarını çizerken bir taraftan da yeni geldikleri coğrafyayı, toprak parçasını tanıma ve buralara yerleşme çalışmalarını da sürdürmüşlerdir.

İnsan topluluklarını, içinde yaşadıkları coğrafya ve yaşadıkları toprak parçaları şekillendirir (Yıldırım, 1998: 134). Başka bir coğrafya, toprak parçası, insana farklı nitelikler kazandıracaktır. Türkler sürekli göç eden bir toplum olarak, gittikleri coğrafyalarda 'ilk bırakılır, töre bırakılmaz' yargısına dayalı yaklaşımlarıyla, yeni yerleşilen ülkede, 'töre' ile harekete geçerek yeniden bir toplum düzeni kurmuş, sürekliliğini korumuş, yenilenmenin, değişmenin ve yeni terkipler peşinde olmanın yollarını açmaya (Yıldırım, 2000: 34), yaşadıkları alanları bir öncekine benzetmeye, değerlerini yerleştirmeye ve korumaya çalışmışlardır. Dolayısıyla göç eden toplum, İngiltere'ye gidenlerin yapmaya çalıştığı üzere, 'vatan ile göç' etmekte, vatanına ait değerlerle birlikte, sosyal yaşama ait görsel ve mekansal unsurları da yeni yerleştiği yere uygulamaya, dolayısıyla vatani hatırlatan benzer bir yaşam alanı yaratmaya çalışmaktadır. Toplular hayali olarak oluşturdukları öz imgelerini/simgelerini yarattıkları hatırlatma kültürüyle kuşaktan kuşağa iletirler (Assmann, 2001: 23). Kıbrıslı Türkler, Kıbrıs'ta yaşadıkları mekanları ve var olan kültürlerini İngiltere'deki yaşamlarında benzer şekilde oluşturmaya, simgelerini mekanlarla bütünleştirerek (Assmann, 2001: 42) ortak anıları, geçmişi olan bir toplum oluşturup kendine özgü olduğunu ve sürekliliğini korumaya (Assmann, 2001: 44) çalışmıştır. Aynı zamanda bu onların kendini vatanında hissetmeme, yabancı olma kaygılarını gidererek, kendilerini güvende hissetmelerini sağlayan bir çözümdür. Yıldırım (1998: 136) vatan kavramı için: "...üzerinde yaşadığımız basit bir toprak parçası değil, üzerinde yarattığımız ve bize kim olduğumuzu anlatan, bizi başkalarından ayıran kültürümüzdür", der. Kıbrıslı Türkler kaygılarını giderebilmek, ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve yaşamlarını devam ettirebilmek adına İngiltere'deki yaşamlarını bir önceki yaşamlarına benzetmeye çalışarak, kendilerinden başkalarını ayıran unsurları netleştirmeye, özellikle yeni kuşaklar için sınırları çizmeye ve yabancı unsurlardan çevreyi arındırmaya çalışmıştır, yani Yıldırım'ın ifadesiyle (1998: 140) 'vatanla göç' etmişlerdir.

⁶ Gizli işlev, insanların niyet ettiğini söylemediği, görünmeyen işlevi; karşı işlev ise aslında o amaçla ortaya çıkmayan ama bir zıtlık oluşturarak farklı bir işlev gören unsurdur (Çobanoğlu, 1999: 10).

İlk yıllarda daha fazla tekstil sanayi ve restoran işletmeciliği alanlarında aynı işyerlerinde, özellikle alt kademelerde çalışmışlar, gelenleri kendi çalıştıkları işyerlerine aldırılmışlardır. Malinowski (1992: 80), grup oluşumunun bir başka genel ilkesinin mekansal yakınlık ve komşuluk, toplumsal yaşamın özünün ise ortak çalışma olduğunu söyler. Grubun kültürün ancak kendini sürekli ve normal biçimde tamamladığı zaman devam edeceğini ifade eder (1992: 94). Kıbrıslı Türkler, ilk yıllarda aynı evlerde ya da yakın evlerde kalarak, aynı işyerlerinde çalışarak mekansal yakınlığı ve komşuluğu sağlamışlardır. İlerleyen yıllarda ise birçoğu çalıştığı işyerlerini satın almış, genişletmiş ya da benzerlerini açmıştır. Bu işyerlerine Türkçe isimler vererek, işyerlerini kendi evlerinin altına açarak (Uzuner, 2000), çocuklarını kendileri yetiştirmeye çalışarak, aynı işyerlerinde ailece veya Kıbrıslı Türkler şeklinde çalışıp bir grup olarak, restoran türü işyerlerinde Türk yemekleri yapıp satarak, bir iş alanı oluşturmaya çalışmışlardır. Kıbrıslı Türkler ihtiyaçları doğrultusunda restoran, fast-food, terzihane, bakkal-market, kuru temizleme, matbaa, kaset dükkanı, kahvehane (Gençsoy, 2000; Rifat G., 2000) gibi işyerleri açmış ya da fabrikalarda çalışmıştır.

Kıbrıslı Türkler, ilk yıllarda aynı evlerde kalarak, maddi durumları iyileşince aynı sokakta veya aynı bölgede ev alarak, köy hayatı ve yakın komşuluk ilişkilerini, birlik olmayı mekansal yakınlık ve komşuluğu desteklemişlerdir. Birbirlerine kahve içmeye, akşam oturmasına, hafta sonları bahçede kebab yapmaya giderek yakın mekanda komşuluk ilişkilerini devam ettirmişler, çocuklarının arkadaş olması, kaynaşması için ortam oluşturmuşlardır. Güvenç, her sosyo-kültürel sistemin var olabilmek için, kendi yaşama özelliklerine uygun yeterli bir doğal çevreye ihtiyacı olduğunu (1994: 105) söyler. Yakın komşuluk ve iş ilişkilerinden sonra, yaşadıkları evlerin içindeki eşyaları, kullandıkları malzemeleri Kıbrıs kültürünü, oradaki ailelerini ve orada yaşadıkları hayatı hatırlatan simgelerle (aile resimleri, köy resimleri, Kıbrıs haritası, buhurdanlık, cami şeklinde kolonya, Kıbrıs bayrağı, dua levhası, Allah-Muhammed yazısı, sele-sepet vb.) donatarak (Gökdemir, 2001) vatani hatırlatan, kendi yaşam özelliklerine uygun yeterli doğal çevreyi oluşturmaya çalışmışlardır. Bunun yanında, köy hayatını hatırlatan bahçeli evlerde kalmayı tercih ederek, bahçelerine Kıbrıs’taki sebze, meyve ve bitkilerden (nane, soğan, yasemin, incir, üzüm, gül damlası, sardalye, fesleğen vb.) yetiştirerek (iklime uymazsa sera yaparak) ve mümkün olduğu müddetçe Kıbrıs’taki hayvan türlerini (kuş türleri) besleyerek, vatana benzeyen mekanlar yaratmışlardır. Mekanlarda kullanılan semboller, bahçelerdeki bitkiler, hatırlatma kültürünün bir parçasıdır (Assmann, 2001: 55). Evlerin sadece bahçesine bakarak burada bir Kıbrıslının yaşadığını tespit edilebilmesi, bunun en güçlü kanıtıdır. Assmann (2001: 42), hatırlama figürlerinin belli bir mekanda cisimleştirilmek ve belli bir zamanda güncelleştirilmek suretiyle, coğrafi ya da tarihi anlamda olmasa da, her zaman somut bir mekana ve zamana dayandırıldığını, söyler. İşyerleri ve ev hayatlarındaki düzenden sonra, birçoğunda Türk ve Kıbrıs ibaresi yer alan kurdukları cemiyet-dernek, Türk dili okulları, camii ve mezarlık, kahvehaneler, Kıbrıs Türk beslenme kültürüne özgü yiyecek, içeceğin ve materyalin satıldığı marketler/bakkallar, Kıbrıs’taki köy ve kasabalarının adını

taşıyan futbol takımları, düğün, sünnet, cenaze gibi geçiş törenlerinin düzenlediği sembollerle donatılmış mekanlar, mekana dayalı olarak geleneğin icra edildiği bağlamlardır. Kurulan derneklere Kıbrıs ve Türk ibaresi (Kıbrıs Türk Cemiyeti, Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği, Akıncılar Derneği, İngiltere Türk İslam Vakfı, Kıbrıs Türk Demokrasi Derneği vb.) geçen net bir simge adı verilmesi, bölge adlarının verilmesi, spor kulüplerine köyün ya da kasabanın adının verilmesi, Türk marketlerinin varlığı, kahvehanelerin varlığı, simgesel bir yeniden kurmacılıktır. Kendi gazeteleri (Hür Söz, Toplum Postası vb.), radyoları (Londra Türk Radyosu), ilk yıllarda Türk filmlerinin gösterimini yapan kiralık sinemalar, arabalarında, evlerinde, işyerlerinde ve buldukları her mekanlarda Türk müziğinin çalınmasıyla (Gökdemir, 2001) da yeni toprak parçası, kültürü oluşturan simgelerle donatılmış, Kıbrıs'ta alışık oldukları yaşam tarzı ve benzer mekanlar oluşturarak grup olma, bir toplum olma sınırlarını yeniden kurgulamışlardır. Havuzu ve etrafındaki güvercinleriyle Londra'nın merkezindeki ünlü Trafalgar Square denen meydanı buluşma noktası olarak tayin ederek, her yeni geleni muhakkak buraya gezmeye getirerek, Kıbrıs'ta evlerinde besleyip yedikleri tanıdık bir hayvan olan, etrafında güvercinlerin beslendiği bu yere kendi aralarında 'Güvercinlik' adını vererek de vatanla göç, yeni yaşanılan yeri tanıdık, bildik kılma örneğini vermişlerdir.

Özellikle birincil ihtiyaçlardan olan ve kültürün temellerini oluşturan mutfak kültürünün devamı için de, ilk yıllarda posta yoluyla sevdikleri alıştıkları yiyecek, içecekler ve materyaller getirtilmiştir. Kıbrıs'tan gelenlerle de sürekli sağlanan malzemeler, sonrasında kendi bahçelerinde yetiştirmek, devletten kiraladıkları küçük bahçelerde yetiştirmek ve hatta fazlasını satmak suretiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında ilk yıllarda açılan küçük bakkallar, sonrasında marketlerle de (Yaşar Halim, Turkish Food Center, Şahmaran Market vb.) Kıbrıs ve Türkiye'den gelen yiyecek (bulgur, 'börülce', 'golokaz', 'molehiya' vb.), içecek (çay, kahve, gül suyu vb.) gibi gıda maddeleri ve mutfak malzemeleri (çay fincanı, tepsi, oklava, havan, sac vb.) satılmıştır (Gökdemir, 2001). Türk müziklerinin çalındığı, büyük çoğunluk müşterilerini Türklerin oluşturduğu, birçok tatlı ve tuzlu türünün yapıldığı bu marketlere hafta sonu ailece giderek alışveriş yapılmaktadır. Mutfak kültürünün devam etmesini sağlayan, tanıdık, akraba ve yeni insanların görüldüğü, vatanaymış hissi veren, büyük bir övgüyle bahsedilen bu marketler (Uzuner, 2000; Hakkı A., 2000), Türklerin hayatında önemli bir sembol ve kültür ambarı konumundaki vatanla göç edilen mekanlardandır. Bu malzemelerin teminine bağlı olarak, özellikle birinci kuşağın olduğu evlerde, Kıbrıs Türk kültürüne özgü mutfak kültürü şekillenmekte, buna bağlı birçok sözcük yaşatılıp aktarılmaktadır.

Connerton (1999: 12), geçmişin imgeleri ve geçmişin anımsanan bilgilerinin, özellikle törensel denebilecek uygulamalarla taşınıp sürdürüldüğünü ifade eder. Toplumların yarattıkları simgeler, hatırlama kültürü ve kuşaktan kuşağa aktarılma yoluyla iletilirken, bu bağlayıcı yapının temel ilkesi tekrarlama değildir. Böylece olaylar dizisinin sonsuzda kaybolması önlenerek, bir ortak 'kültürün' unsurlarının, tanınabilir ve hatırlanabilir örneklerle dönüşmesi sağlanır (Assmann, 2001: 21). İnsan hayatının kırılma noktaları olan doğumla başlayıp, sünnet, nişan, düğün ve

ölümle noktalan ve Kıbrıslı Türklerin kültürel simgelerinde önemli bir yeri olan, hatırlama, tekrar ve aktarımın bir arda yapılabilmesine imkan veren bu törenler, en canlı haliyle yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Kıbrıslı Türklerde hamilelik ve onun etrafında şekillenen inanç ve ritüellerle başlayan doğumun, özellikle de azınlık konumunda olan Kıbrıslı Türklerin hayatında ayrı bir önemi vardır. Dualarla hayırlama, nazarlık-maşallah takma, hediye götürme, kırmızı şal örtme, yastık altına kuran koyma, kızlara pembe erkeklere mavi giydirme, ata veya Türk isimleri verme (Aşık, 2000; Rifat A., 2000) vb. gelenek, görenek ve inançlarla şekillenen doğum, çoğalmayı ve bir güç olmayı temsil etmektedir. Topluluğun sınırlarının onaylanması ve pekiştirilmesinde ritüeller öncelikli bir yer işgal etmektedir (Cohen, 1999: 54). Tıpkı doğum gibi, doğum günü kutlamaları da, bir ritüelle gerçekleştirilen, tüm ailenin bir araya gelerek dualarla tekrarladığı, hediye verdiği, Kıbrıs’a özgü yiyecek ve içeceklerin tüketildiği, devam eden hayırlama geleneğidir. Sünnet ise, ‘Müslüman’ olmanın, ‘erkekliğe geçişin’ önemli bir simgesi olmakla birlikte, erkek çocuklarına dua ve hayırlamalarla, maşallahlarla, asker veya Osmanlı paşası kıyafetleri giydirilerek, erkeklik gücünü temsil eden fotoğrafların çekildiği, testi/yastık gibi oyunların Türk müzikleri eşliğinde oynandığı bir dizi ritüeli içeren önemli bir geçiş dönemidir. Ardından gelen, çoğalmayı, aile olmayı temsil eden, Kıbrıslı Türklerde aktif bir şekilde çalışan dönürcülük kurumunun çalışmalarının sonucu kurulan, önemli bir kurum ise evlilik ve kutlaması olan düğün törendir. Çocukların/gençlerin sadece Türklerle arkadaşlık kurması istenerek, onlara arkadaşlık kurmaları için ortam hazırlanarak, sürekli Kıbrıs’a tatile yollayarak, yabancılarla evlilikleri simgesel sınırlarla çizilip onaylanmayarak, evliliklerin Türklerle yapılması sağlanmaya çalışılmıştır. Ailenin en şatafatlı şekliyle gerçekleştirmeye çalıştığı geçiş dönemlerinden olan düğünlerde, gelinin salona davul zurna eşliğinde (Aşık 2000) duvağının kapalı şekilde girmesi, damadın kapalı duvağı açıp gelini öpmesi, büyüklerin ellerinin öpülmesi (Billuroğlu, 1999), başından bereketi temsil eden pirinç veya benzeri saçların atılması (Rifat A., 2000), Kıbrıs yemeklerinin ikramı, Türkçe müzikler eşliğinde oyunlar (Ertorun, 1999), testi oyunu (Aşık, 2000; Kaymak, 2000), öne çıkan geleneksel unsurlardır. Yaşamın son bulduğu ölüm törenleri ise, Müslümanlara özgü cenaze işlemlerinin yapılması, İslamiyet’i temsilen yeşil dualı örtü, Kuran-ı Kerim ve duaların okunması (Hafiye, 1999; Uzuner, 2000), din adamlarının bu ritleri yönetmesi, cenaze namazı, mezarlık ziyaretleri, bayrak, yemeni gibi işaretlerle simgelenen mezar taşlarının varlığı, ölünün 40. ve 52. gecesi ve yıl dönümlerinde mevlit okutulması (Güney, 2000), abdestli ve kadınların başörtülü şekilde cenazelere ve mevlitlere gidilmesi, ölenin rahmetle anılması, ardından dualar okunması (Sükan, 2000) vb. inanç ve uygulamaları içine alan önemli bir geçiş dönemidir.

Connerton (1999: 12); geçmişin imgeleri ve geçmişin anımsanan bilgilerinin törensel denebilecek uygulamalarla taşınıp sürdürülmekte olduğunu söyler. Kıbrıslı Türklerin hayatında nişan, düğün ve sünnet törenleri ritüel tekrarlar, hatırlatma kültürünün yoğunlaştığı birlik olmayı, yeni insanlarla tanışmayı, Kıbrıs’tan gelenlerle hatıraları tazelemeyi, gençlere evlilik için zemin hazırlamayı, haber almayı, varlığı

sergilemeyi kısacası birçok işlevi bir arada bulunduran önemli törenlerdir. Böylece geçmişin anımsanan bilgileri, gençlerin de katıldığı bu törenlerle sürdürülmeye çalışılır. Toplumsal bellek ölüm törenleri de dahil olmak üzere bu anma töreni niteliği taşıyan uygulamalı etkinliklerde ve tekrarlanan, yeni gelişen şartlarla, yeni alışkanlıklar edinilen uygulamalarda (Connerton, 1999: 13) hafızada tutulup aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu törenlere gençlerin de gitmesi sağlanmaya çalışılarak, olabildiğince en şatafatlı şekliyle yapılarak da, hem simgesel sınırların netliği belirlenmiş hem de güçlü bir hatırlama kültürüyle kültürel bellek korunarak yeni kuşaklara aktarılmış olmaktadır.

Geçiş dönemleri dışında Türk okulları ve derneklerin organizasyonlarıyla milli günlerin (29 Ekim, 19 Mayıs, 23 Nisan, 15 Kasım vb.) kutlanması (Gençsoy, 2000), aile büyüklerinin ziyaret edilip atalar kültürünün ve inançlarının yaşatılmaya çalışıldığı Ramazan ve Kurban gibi dini bayramların kutlanması (Kaymakan, 2000) törensel uygulamaları olan, kültüre ait önemli parçaların anma törenleriyle yaşatılıp aktarılması da çözüm sürecinin önemli bir kısmıdır. Gündelik olmayan olayları hatırlama organı olan kültürel belleğin; iletişimsel bellekten ayrıldığı en önemli nokta, biçimlendirilmiş olması ve törenselliğidir (Assmann, 2001: 61-62). Milli günlerin anılması, kutlanması, dini bayramların belli ritüellerle kutlanması dolayısıyla düzenli tekrarlarla kimliği koruyan bilginin iletilmesini, böylece kültürel kimliğin yeniden üretimini üstlenirler. Mezarlıklara bayram ziyareti, duaların okunması, mezarlıkların temizlenmesi, aile ziyaretleri, büyüklerin ellerinin öpülmesi, bayram dualarının yapılması, gelenlere kolonya, şeker, çikolata ikram edilmesi (Gökdemir, 2001) vb. gibi ritüel tekrarlar, Assmann'ın (2001: 60) ifadesiyle grubun zaman ve mekansal birlikteliğini garanti eder. Milli günlerin ve bayramların kutlanması aynı zamanda ülkede varlık olma, varlığını duyurma noktalarında da önemlidir. Kaygı sadece grup olmak ve belleği aktarıp yaşatmak değil aynı zamanda baskın kültüre varlığı da kabul ettirmektir.

Koşullar değiştikçe, geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum düzeyi de azalır ve değişir. Bu değişmeye paralel yeni ihtiyaçlar ortaya çıkar ve bunlar bilinç düzeyine erişir (Güvenç, 1994: 102-103). Barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşıladıkları iş olayını düzene koyan Kıbrıslı Türkler, sosyal açılardan da birlik oluşturmak ve seslerini duyurmak istemişler ve dernekler, dil okulları kurma yoluna gitmişlerdir. Özellikle ilk yıllarda kurulan Kıbrıs Türk Cemiyeti, Kıbrıslı Türklerin hayatında milli birlik oluşturma, varlığını duyurma, iş bulma, haber alma, protestoların ve yardım kampanyalarının düzenlendiği yer olma, dernekçilik, okul ve spor faaliyetlerinin başlangıç zeminini oluşturma (Gençsoy, 2000) bağlamında büyük bir öneme sahiptir. Kıbrıs'ta olayların olduğu dönemde⁷ İngiltere'de yaşayan Kıbrıslı Türklerin maddî ve manevî açılardan Kıbrıs'a yardımları buradan örgütlenmiştir. Kıbrıs Türk Cemiyeti adıyla açılan dernek, Türk dili okulları ve spor faaliyetleri (özellikle futbol) daha sonraki yıllarda genişleyerek birçok kurum ve

⁷ 1958 yılında Rumların Türklere saldırılarıyla başlayan ve 1974'te Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesiyle sonlanan dönem.

kuruluşun (futbol dernekleri ve federasyonu, sanat ve kültür dernekleri vb.) oluşmasına imkan sağlayarak, Kıbrıslı Türklere hizmet vermiştir. Dini ibadetlerinin devamı için de bina satın alıp kendi camilerini (Şeyh Nazım Camii) ve sistemlerini kurmuşlardır (Güney, 2000). Kültürün temeli olan, simgeler ve anlamlar ambarı olan dilin yaşatılıp aktarılmasında, önce cemiyet bünyesinde kurulan daha sonra hafta sonu kiralanan devlet okullarında dil ve kültür kursları şeklinde, sonraları resmi okullarda seçmeli olarak Türk dili dersleri şeklinde gelecek nesillere dil ve kültür eğitiminin verilmesi için çözüm yolları üretilmiştir. Çocuklarını her yıl Kıbrıs veya Türkiye’ye tatile göndererek ana kültürden sürekli beslenmeleri, tarihi, coğrafyayı, aileleri tanıyıp ileriye dönük arkadaşlıklar kurmaları, dil anlamında pratik yapmaları noktalarında onları desteklemektedirler. Çocukları için bunları başaramayacağını düşünenler de dönüp Kıbrıs’a yerleşmişlerdir.

Kıbrıslı Türklerin yeni yaşamalarını oluşturdukları çevre, kültürün yeniden üretilmesini, yeniden korunmasını, işletilmesini gerekli kılarken insanları yeni emir ve koşullara uymaya zorlamıştır (Malinowski, 1992: 66). Kıbrıslı Türkler, yeni yaşanan ülkenin ve değişen şartların sonucunda belleği yaşatmayı, birlik olmayı, değerleri korumayı sağlayacak yeni kültürel semboller geliştirmişlerdir. Kıbrıs’ta 1950’lerde başlayıp 1974 yılına kadar devam eden olayların varlığı, sonrasında Kıbrıs’taki insanları, köyleri, hastaneleri veya aileleri için gerekli olan değişik maddi ihtiyaçları karşılamak, siyasi platformda haklılığını duyurmak, Türkiye’deki deprem veya yangınlara maddi destek vb. ihtiyaçlar doğrultusunda ‘vatanlarına’, kendilerinden olana yardım, manevi bir görev, hayır işleme amaçlı olarak organizasyonlar yapmışlardır. Böylece hatırlama kültürünün ve aktarmanın bir ürünü olan ritüellerle şekillenen ve gelecek kuşaklara bazı değerlerin aktarıldığı yeni ortamlar meydana gelmiştir. Kıbrıslı Türkler, Türk adının, Kıbrıs’taki köylerin ve kasabaların isimlerinin verildiği dernek, spor kulübü ve okulların düzenlediği yardım gecelerinde (çay partisi, sinema gösterimi, konser, dans eğlencesi, yardım balosu vb.) bir araya gelerek, hem eğlenme hem de birlik olma, iletişim kurup eğlenerek doyum sağlama, diğerleriyle uyum içinde olma, bir hedef doğrultusunda ortak noktada buluşma noktalarında kimliklerini yeniden inşa etmeye çalışmışlardır. Yine Kıbrıs’taki ya da sonrasında Türkiye ve Türk dünyasındaki olayları protesto için özellikle Trafalgar Square ve Hyde Park’da yapılan miting ve gösterilerde benzer şekilde törenselleşmiş ve eylemsel olarak belli bir ritüeli takip edecek şekilde kültürel süreci bütünlemeye yönelik yeni oluşmuş bağlamlardır.

Bellek canlıdır ve sürekli alışveriş içinde olursa hatırlar, aksi halde unutmaya geçer (Assmann, 2001: 41). İlk yıllarda Kıbrıs’tan, ailelerinden, İngiltere’de görüşemediklerinden haber almak için mektup gibi haber alma unsurlarını ayrıca, kahvehane, cemiyet, bakkal, market, düğün salonu, sinema gibi sosyal ortamları değerlendirerek başlayan haberleşme; teknolojinin gelişimiyle birlikte yerini telefona ve şimdilerde 3G de dahil olmak üzere internet üzerinden görüşmeye bırakmıştır. Sözlü iletişim yanında, Kıbrıs ve İngiltere’deki aileler birbirlerine karşılıklı özellikle düğün, doğum ve sünnet, mezuniyet gibi önemli günlerin fotoğraf ve kamera çekimlerini göndererek görsel belleği canlı tutmaktadırlar. Birebir

görüşmeler, haberleşmeler yanında toplum olarak varlığını duyurmak, genel haberler almak ve vermek adına, kendilerine ait radyo, gazete, dergi imkanlarına sahiptirler. Gazeteler (Toplum Postası, Hür Söz vb.), dergiler (derneklerin çıkardığı) ve radyo (Londra Türk Radyosu) sayesinde kendi seslerini duyurabilmektedirler. Bunun yanında Kıbrıs ve Türkiye’den yayın yapan TV kanalları, gazete ve dergiler, sosyal paylaşım siteleri ve internetle aracılığıyla da her türlü olaydan anında haberdar olabilmekte belleği canlı tutacak bilgi alışverişini gerçekleştirmektedirler. Artık Facebook, twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde ‘İngiltere’de Yaşayan Türkler Topluluğu’, ‘İngiltere’de Yaşayan Leymosunlular’, ‘İngiltere’de Yaşayan Türklerin Tanışma Platformu’ vb. hesaplar açarak kendileri, kültürleriyle ilgili paylaşımlarda bulunup, haberleşerek devamlılıklarını elektronik platformda sürdürmeye çalışmaktadırlar. Kıbrıs’ta olayların olduğu ilk dönemler de dahil olmak üzere tüm süreçte Kıbrıs’ı siyasi platformlarda desteklemek üzere, mitingler yapmak, dergi ve gazetelerde yazılar çıkarmak, hukuki olarak savunmak, yardım toplamak suretiyle çalışmalar yapmışlar/yapmaktadırlar. Sadece Kıbrıs değil Türkiye ve Türk dünyasında Türklerin durumları için de benzer davranışlar sergilemişlerdir. Türkiye’de 2013 Haziran ayı başında meydana gelen ‘Gezi Parkı Olayları’nda sosyal medya üzerinden Kıbrıslı Türklerin paylaştıkları⁸ ve olayları desteklemek için yaptıkları protesto gösterileri de devamlılığın en yeni örneğidir.

Yine kültürel devamlılığı sağlamak, bir grup olmak, simgesel sınırları korumak için, hatırlama ve tekrarlama kültürünün önemli parçalarından biri de halk edebiyatı ürünleridir. Kıbrıslı Türkler (özellikle yaşlılar), Kıbrıs’ta öğrenmiş oldukları birçok halk edebiyatı ürünlerini (masal, hikaye, fıkra, atasözü, mani vb.) hatırlayıp gelecek nesillere aktarmaya çalışmışlardır. “Her bağlayıcı yapının temel ilkesi tekrarlama’dır. Böylece olaylar dizisinin sonsuzda kaybolması önlenir ve bir ortak ‘kültürün’ unsurları olarak, tanınabilir ve hatırlanabilir örneklerle dönüşmesi sağlanır” (Assmann, 2001: 21). Sabah uyanıldığında başlayan ‘günaydın’, ‘hayırlı sabahlar’ gün içinde ‘afiyet olsun’, ‘kolay gelsin’, ‘eline sağlık’ ve geçiş dönemlerinde söylenen ‘Allah sabır versin’, ‘Allah yardım etsin’ ‘Allah belasını versin’, ‘hayırlı uğurlu olsun’, ‘Allah analı babalı büyütsün’, ‘Allah bir yastıkta kocatsın’ vb. yaşamın her anında söylenen dua ve beddualar, hatırlama ve tekrarlama kültürünün önemli parçalarıdır.

Kıbrıslı Türklerde sadece atalardan kalma hatırlanan halk edebiyatı ürünleri yoktur, “Sözlü kültürde deneyimler, belleği pekiştirecek şekilde akla yerleştirilir”, (Ong,1993: 51) deneyimler anlatılara dönüşür. Özellikle Kıbrıs’tan İngiltere’ye göç sırasında yaşadıkları, İngiltere’ye ilk gelişlerinde yaşadıkları, gördükleri, gözledikleri, şehirde kaybolmalar, siste kaybolmalar, İngiliz ve Rumlarla kültür çatışmaları, şehir hayatı, zenginlik, iflas, Kıbrıs’taki Türklerle ilişkiler, yardım paraları vb. gibi konularda hikaye, fıkra, memorat ve efsaneler meydana gelmiş, burada yaşamaya özgü deyimler ve kalıp ifadeler, özdeyişler üretilmiştir. Eskilerle birlikte, yeni üretilenler de yeni kuşaklara aktararak yaşatılmaya çalışılmaktadır.

⁸ İngiltere’de yaşayan R. Kaplan’ın Haziran 2013’te Türkiye’deki ‘Gezi Parkı’ olayları ile ilgili facebooktaki paylaşımları örnek olarak verilebilir.

Bir arada bulunan insanları ‘sosyal’ kılan şey kurdukları iletişimdir (Çobanoğlu, 2000: 124). Birinci kuşak (nene, dede, amca, teyze, hala) aile içerisinde büyük toplayıcı bir ağaç görevi görmektedir. Çocuklar ve tüm aile hafta sonları veya özel günlerde aile büyükleri etrafında toplanmaktadırlar (Şerefettin A., 2000). Birinci kuşağın maddi-manevi her türlü sıkıntısına ortak olup yardımcı olmaya çalışmaktadır. Nene dedeler kültürel belleği yaşatan ve aktaran kültürün temel taşlarıdır. Yoğun çalışma temposundan dolayı sürekli evden dışarıda olan anne ve babaların çocuklarını nene ve dedeler yetiştirmekte, dili, kültürü aktarırken de dolayısıyla “...her yeni kafayı biçimlendirmede, bir yandan değişimin öncüsü olabilecek genç kuşağın sıçrama yapmasını sağlarken, aynı zamanda biçimlenmeye en açık kafa ile esneklikten en uzak kafayı birleştirerek, bir geri adımın atılması söz konusu” (Connerton, 1999: 64) olabilmekteydi. Aileler özellikle de yeni yetişen nesillerin birinci kuşakla beraber olup sevgi, saygı, insan ilişkileri (Sayılı S., 2000; Kaymakam, 2000), atalar kültü, dil ve kültürel değerleri öğrenmelerini istemektedir. Büyükler ziyaretlerine gelenlere ‘molehiya’, ‘golokaz’, ‘hellimli’/‘zeytinli’, limonata, gül suyu vb. gibi kültüre özgü yiyecek ve içecekler ikram etmektedir (Özulu, M. 2000; Hakkı N., 2000). Bununla birlikte bu toplanmalarda Kıbrıs’tan, eski günlerden, oradaki akraba ve ailerden konuşulmakta, halk edebiyatı ürünleri aktarılmakta, bunun yanında nene ve dedeler İngilizceyi ya az bildiklerinden ya da hiç bilmediklerinden evde Türkçe konuşulmakta bu da çocukların dili duyarak öğrenmelerini sağlamaktadır. Kültürün boyutları, zenginlikleri dille sınırlıdır. Dil kültürün yarattığı anlamları ve kavramları koruyucu bir biçim ambardır (Yıldırım, 1998: 135).

Sonuç

Kıbrıslı Türkler, kültürel belleğin taşıyıcıları olarak, İngiltere’ye ulaştıkları andan itibaren doğal bir tepkiyle kimliğe ait tanımlarını yaparak giyiniş şekilleri ve kullandıkları eşyalar yoluyla görsel kimliğe ait kendi yükledikleri anlamlarıyla simgesel sınırlarını çizmeye başlamışlardır. Kıbrıs’ta yaşadıkları dönemde, Rumlarla oluşturdukları simgesel sınırları, İngiltere’de farklı etnik gruplar içerisinde, yeniden kurgulamak ihtiyacı söz konusu olmuştur. Kendi kimliklerini ortaya koyduktan sonra da, kendileri için çizdikleri simgesel sınırları kendi dışındakilere karşıtlık oluşturarak, aynı zamanda olumsuzlama duygusunu da içeren, simgesel tersine çevirme yapmışlardır. Bir grup, bir birlik olabilmek için de bu sınırların içinde kalmak, ‘tıpkı onlar gibi davranmak’, diğerleri gibi olmamak, inanmamak gerekmektedir. Kıbrıslı Türkler hem kendi kimliklerini tanımladıkları hem de İngiliz ve Rumlarla zıtlık oluşturarak belirledikleri simgesel sınırlar içerisinde kalarak birbirine benzemeye, grubun üyesi olmaya çalışmışlardır.

İnsan topluluklarını, içinde yaşadıkları coğrafya ve yaşadıkları toprak parçaları şekillendirir. Türkler sürekli göç eden bir toplum olarak, gittikleri coğrafyalarda ‘ilk bırakılır, töre bırakılmaz’ yargısına dayalı yaklaşımlarıyla, ‘vatan ile göç’ etmiş, vatanına ait değerlerle birlikte, sosyal yaşama ait görsel ve mekansal unsurları da yeni yerleştiği yere uygulayarak, vatana benzer bir yaşam alanı yaratmaya çalışmışlardır. Kültürel belleklerdeki ve yeni oluşturdukları simgelerini

mekanlarla bütünleştirerek ortak anıları, geçmişi olan bir toplum oluşturup kendine özgü ve sürekliliğini koruma çabası vermişleridir.

Geçmişin imgeleri ve geçmişin anımsanan bilgileri, özellikle törensel denebilecek uygulamalarla taşınıp sürdürülür. Toplumların yarattıkları simgeler, hatırlama kültürü ve kuşaktan kuşağa aktarılma yoluyla iletilirken, bu bağlayıcı yapının temel ilkesi tekrarlama değildir. Geçiş dönemi törenleri, milli günlerin anılması, dini bayramlar gibi ritüel içerikli tekrar edilen törenlerle, olaylar dizisinin sonsuzda kaybolması önlenerek, bir ortak 'kültürün' unsurlarının, tanınabilir ve hatırlanabilir örneklere dönüşmesi sağlanır. Ritüel tekrarlar, grubun zaman ve mekansal birlikteliğini garanti ederken, aynı zamanda ülkede varlık olma, varlığını duyurma noktalarında da önemlidir.

Kıbrıslı Türklerin yeni yaşamalarını oluşturdukları çevre, kültürün yeniden üretilmesini, yeniden korunmasını, işletilmesini gerekli kılarken insanları yeni emir ve koşullara uymaya zorlamıştır. Kıbrıs ve Türkiye'deki değişik durumlar için gerekli olan maddi destek vb. gibi ihtiyaçlar doğrultusunda yardım amaçlı olarak organizasyonlar yapmışlardır. Böylece hatırlama kültürün ve aktarmanın bir ürünü olan ritüellerle şekillenen ve gelecek kuşaklara bazı değerlerin aktarıldığı yeni ortamlar meydana gelmiştir. Bellek canlıdır ve sürekli alışveriş içinde olursa hatırlar, aksi halde unutmaya geçerleşir. İlk yıllardan itibaren Kıbrısla, gelişen teknolojiyi takiben değişik haberleşme araçlarıyla sürekli bir iletişim sağlanarak bellek canlı kılınmıştır.

Göç süreciyle başlayan yaşananlar, deneyimler anlatılara; tekrarlamalarla, tanınabilir ve hatırlanabilir örneklere yeni halk edebiyatı ürünlerine dönüşmüştür. Birinci kuşak sözlü kültürü ve kültürün yarattığı anlamları ve kavramları koruyucu bir biçim ambarı olan dili sonraki kuşaklara aktif bir biçimde aktarmaya çalışarak, her yeni kafayı biçimlendirmede, bir yandan değişimin öncüsü olabilecek genç kuşağın sıçrama yapmasını sağlarken, aynı zamanda biçimlenmeye en açık kafa ile esneklikten en uzak kafayı birleştirerek, bir geri adım atılmasını sağlar.

Kültürel sınırlar içinde kalındığı, simgesel sınırların dışına çıkılmadığı ya da hep birlikte yenilerinin üretildiği, kültürel belleğin tekrarlarla canlı tutularak aktarıldığı ölçüde bir topluluk olmaya devam edilecektir. Birinci kuşağın aktif olduğu, olan ve oluşturulan simgesel daire içinde kalan/kalmak için çabalayan ailelerde asimilasyon süreci oldukça zayıf bir şekilde işlemiş, sembollerle birlikte bir varlık olmaya devam edilmiştir. Bu çözümleri uygulanmayan ailelerde ise sonraki kuşaklar çözümlenmiş, unutmaya, değişme sürecine girmişlerdir.

Kaynakça

Ali, Fatma. (2000). Y:80, fabrika işçisi (emekli), DY: Baf (Ciyasda), okuma-yazma bilmez olan kaynak kişiyle Londra'da Gönül Gökdemir'in (GG) yaptığı görüşme notlarıdır.

Ali, Mahan. (2000). Y:75, emekli fabrika işçisi, DY: Leymosun, okuma-yazma bilmez olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Alicik, H. (1997). *Kimlik Yabancılaşma Asimilasyon*. Lefkoşa: Galeri Kültür Y.

- Asmann, J. (2001). *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. (Çev.: Ayşe Tekin). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aşık, Harbay. (2000). Y:35, şoför, DY: Magosa, kaynak kişiyle 15.3.2000 tarihinde Magosa’da Hasan Esen’in yaptığı görüşme notlarıdır.
- Başgöz, İhan. (1996). Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi. *Folkloristik, Prof. Dr. Umay Günay Armağanı*. Ankara, s. 1-4.
- Beyoğlu, Metin. (Kültür Ataşesi) (1999). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Londra Temsilciliğinden alınmış resmi belgelerdir.
- Billuroğlu, Ali. (1999). Y:38, restoran işletmecisi-öğrenci olan kaynak kişiyle, Hilal Pilli’nin Magosa’da yaptığı görüşme notlarıdır.
- Cohen, A. P. (1999). *Topluluğun Simgesel Kuruluşu*. (Çev.: Mehmet Küçük). Ankara: Dost Kitabevi.
- Connerton, P. (1999). *Toplumlar Nasıl Anımsar?* (Çev.: Alaeddin Şenel), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (1999). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Aşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Dökmen, Ü. (2006). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yay.
- Ertorun, Nazemin. (1999). Y:65, ev hanımı (terzi), DY: Vuda olan kaynak kişiyle Magosa’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Gençsoy, Mustafa. (2000). Kıbrıs Türk Cemiyeti Başkanı (Emekli mühendis), üniversite mezunu, olan kaynak kişiyle Londra’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Göka, E. (2006). *Türk Grup Davranışı*, Ankara: Aşına Kitaplar.
- Gökdemir, Gönül. (2001). *İngiltere’de Yaşayan Kıbrıslı Türkler Üzerine Sosyo-Kültürel Yapı Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gülffidan, Şebnem. (1991). Aileye ilişkin Yoğun İlgi ve Yönlendirmenin Olduğu Ülkeler: İngiltere. *Aile Politikaları Karşılaştırmalı Ülkeler Panoraması T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yay.
- Güney, H. Ramadan. (2000). Y:68, iş adamı, DY: Dağaşan (Reça), kolej mezunu olan kaynak kişiyle Londra’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Günsev, Hüseyin. (2000). Y:51, öğretim görevlisi, DY: Vuda olan kaynak kişiyle Magosa’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Güvenç, B. (1994). *İnsan ve Kültür*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hafiye, Ziver.(1999). Y:52, hayvancı, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Magosa’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Hakkı (Akaner), Aysel. (2000). Y:59, emekli öğretmen, DY: Vuda, öğretmen koleji mezunu olan kaynak kişiyle Londra’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Hakkı (Akaner), Nazım. (2000). Y:70, emekli şoför, DY: Lefkoşa, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra’da GG’nin yaptığı görüşme notlarıdır.
- Halil (Güryay), Sevim. (2000). Y:50, terzi-ahçı, DY: Lefkara, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra’da G.G.’nin yaptığı görüşme notlarıdır

Hasan (Behiç), Havva. (2000). Y:65, terzi, DY: Komikebir, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

İsmail, Fatma. (2000). Y:64, ev hanımı-terzi, DY: Luricina (Akıncılar), ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

İsmail, S. (1998). *150 Soruda Kıbrıs Türk Sorunu*, İstanbul: Kastaş Yayınevi.

Kaymak, Halide. (2000). Y:18, öğrenci, DY: Londra olan kaynak kişiyle Magosa'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Keçik, İ. ve Uzun, L. S. (2001). *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım 2*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Malinowski, B. (1992). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi*, (Çev.: Saadet Özkal), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Mehmet, Akile. (2000). Y:53, muhasebeci, DY: Geçitkale, ortaokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Ong, W. J. (1993). *Sözlü ve Yazılı Kültür*, (Çev.: Sema Postacıoğlu Banon), İstanbul: Metis Yayınları.

Özulu, Mustafa. (2000). Y:67, emekli-sinema işletmecisi, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Rifat, Ayşen. (2000). Y:36, ev hanımı, DY: Polemigya, ortaokul mezunu kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Rifat, Gürsel. (2000). Y:38, serbest meslek, DY: Köfünye, ortaokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Salih, Sevgi. (2000). Y:52, ev hanımı, DY: Köfünye, ortaokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Sayılı, Süleyman. (2000). Y:45, hemşire, DY: Limasol, üniversite mezunu, olan kaynak kişiyle İskele'de GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Sonyel, R. (1991). *Settles and Refugees in Cyprus*, London: Cyprus Turkish Association Publications.

Sükan, Mustafa. (1999). Y:53, işletmeci olan kaynak kişiyle Mağusa'da Hilal Pilli'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Şerefettin, Ali. (2000). Y:75, aşçı, DY: Pile, ilkokul mezunu olan kaynak kişiyle Londra'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Türkay, Osman. (1998). Y:71, şair-gazeteci, DY: Ozanköy, olan kaynak kişiyle İngiltere'de Gıdem Meren'in yaptığı görüşme notlarıdır.

Uzuner, Ülker. (2000). Y:22, öğrenci, DY: Lefkoşa olan kaynak kişiyle Magosa'da GG'nin yaptığı görüşme notlarıdır.

Yıldırım, Dursun. (1998). "Coğrafya'dan Vatana Geçiş ve Vatan ile Göç Problemi", *Türk Bitiği*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, Dursun. (2000). Türk Sözel Kültüründe Süreklilik, Osmanlı Hanedanlığı Döneminden Cumhuriyete. *Türkbilgi/Türkoloji Araştırmaları*. Nisan/1, Ankara: 32-45.

Zeki, V. (1971). *Kıbrıs Tarihi*. Lefkoşa.